

Гроші як предмет соціально-філософського дискурсу

Актуальність теми визначається чинниками об'єктивного та суб'єктивного характеру. До числа об'єктивних причин слід віднести значне підвищення ролі грошей у сучасному суспільстві. Гроші перетворюються в універсальну міру життя в умовах розвитку "фінансової цивілізації", яку розуміють як проникнення "економічного" на інші рівні буття людини. Через призму грошей відбувається вироблення системи цінностей, народжується нова аксіологія, нова етика. Гроші диктують свою політику, нав'язують свій світогляд, свою філософію. Гроші перетворилися з інструменту економічної діяльності на головний вимір людської долі, позаяк багатство та бідність не лише зовнішні обставини життя, але й діапазон екзистенційних моделей, у якому людина переживає своє буття у світі. Тема грошей цікава ще й тим, що вона більшою або меншою мірою зачіпає всі прояви людського буття. Навіть обмеживши себе завданням розглянути гроші як культурний феномен, поставивши питання про місце грошей в системі духовних цінностей, ми прирікаємо себе на черговий дискурс, починаючи з фундаментального переосмислення категорій "культура", "цінність", "господарство", "смысл життя".

Мета роботи полягає в тому, щоб дослідити зміст і природу грошей як аксіологічного за сутністю феномена, який безпосередньо впливає на розвиток та функціонування культури як соціального буття людини. Реалізація мети обумовлює вирішення таких **завдань**: проаналізувати основні світоглядні й методологічні засади, що визначають зміст поняття грошей; розглянути різні семантики поняття "гроші" як категорії філософського дискурсу; дослідити модальності грошей; визначити місце феномена грошей у розвитку соціального буття як чинника, що визначає логіку і смисл суспільного життя та його спрямованість; подати структурні елементи "грошей", як такі, що можуть впливати й на інші феномени (життя, свободу волі, сенс життя) в їх взаємодії; обґрунтувати ідею про гроші як інтенції екзистенційно-життєвої орієнтації людини в загальному процесі соціального розвитку світу.

Об'єктом дослідження є феномен грошей як прояв соціального буття.

Предметом дослідження є соціально-філософський аналіз грошей як цінності в системі господарської діяльності, що є сферою соціального буття.

Завданням є дослідження грошей як предмет соціально-філософського дискурсу. Гроші є предметом дослідження не тільки економічної теорії, вони стали також предметом соціально-філософського дискурсу, який лежить в контексті і межах того явища, що описується категорією "культура", "господарство", "цінність". Всі дослідники феномена грошей (представники економічної теорії, соціології, філософії економіки, філософії господарства), виходять з того, що гроші є суто культурним артефактом, культурним феноменом і говорити про них треба в термінах культурологічного аналізу. Тому тлумачення природи, сутності, феноменології грошей тим чи іншим дослідником повністю визначається змістом і сенсом тлумачення ним поняття культури. Більшість дослідників схильні вважати, що визначальним фактором поняття культури є доцільна, цілераціональна й ціннісноорієнтована господарська діяльність. Господарська діяльність розглядається як один з аспектів соціального буття (соціального життя суспільства та людини). І саме поняття "господарство" схоплює у своєму змісті те, що й визначає спочатку культурну іпостась людської діяльності, надає їй "системну цілісність" і "культурну специфіку"[1, С. 67-71]. Аксіологічний підхід до тлумачення специфіки та змісту культури дозволяє об'єднати її незліченні властивості навколо поняття цінності, бо саме цінності й визначають зсередини, з глибин індивідуального та соціального життя те, що ми називаємо культурою народу та суспільства, і саме так цінності стають ядром цієї культури [4, С. 34-37]. Гроші, будучи елементом впорядкування господарства, розкривають свою природу й функції як загальна господарсько-економічна цінність в онтології соціального буття. Гроші стають інституціональним соціальним феноменом ціннісної природи, тому що вони, будучи універсальною транскультурною цінністю, в межах певної легітимації, фіксують міру цінності певного об'єкта як речі, здатної бути загальним еквівалентом обміну інших речей.

Проте, статус загальності припускає функціональну феноменологію прояву грошей як цінності в культурі, необхідним елементом пізнання якої постає розгляд проблеми в історико-еволюційному плані [2, С. 35-40]. Людина, здійснюючи обмін, інтуїтивно або свідомо керується інформацією з метою удосконалення товарного обміну, створює нові інформаційні технології та інструменти (засоби). Одним з таких інструментів у сучасному світі стали гроші, що значно удосконалило обмінні процеси. Гроші з моменту своєї появи виконували роль "безмовних інформаторів", несли й несуть інформацію не тільки про свою вартість, вартість товарів і послуг, але й інформують суб'єктів ринку про стан і перспективи розвитку окремих галузей і господарств. Гроші містять в собі інформацію про сьогодення, минуле і майбутнє. У свою чергу, гроші дозволяють оцінити цінність і самої інформації. Це говорить про адекватність обраної нами методології дослідження феномена [3, С. 220-224]. Зрозуміти гроші можна саме з позиції необхідності осягнення життя в його цілісності. Оскільки проблема грошей є досить актуальною, вона віддавна привертає до себе увагу дослідників. Так, на думку Платона, гроші потрібні для обміну, а тому мають виконувати функції засобу обміну та міри вартості. До функції грошей як скарбу, засобу нагромадження Платон ставився вкрай негативно, був противником продажу товарів у кредит, гостро засуджував лихварство. Арістотель природними функціями грошей вважав функції засобу обігу й міри вартості.

Висновки: Теоретичний аналіз наукової літератури дозволив розробити таку дефініцію поняття "гроші", яка дозволяє виокремити специфіку цього соціокультурного феномена у соціально-філософському дискурсі та означити онтологічні властивості грошей, якими є: властивість бути цінністю, мірою, соціальною нормою. Гроші – це цінність, що функціонує в якості фундаментального засобу комунікації соціуму, системи елементів й відносин організації людської життєдіяльності у вигляді господарства.

Література

1. Гончаров В.В. *Деньги как предмет аксиологического анализа: возможности социально-философского дискурса* / В.В. Гончаров // *Наука. Релігія. Суспільство*. – Донецьк: Донецький держ. інститут штучного інтелекту, 2007. – №1. – С. 67-71.
2. Гончаров В.В. *Феномен денег в контексте социально-философского анализа: проблемы методологии и возможные варианты решения* / В.В. Гончаров // *Наука. Релігія. Суспільство*. – Донецьк: Донецький держ. інститут штучного інтелекту, 2008. – №1. – С. 35-40.
3. Гончаров В.В. *Деньги как компонент культуры* / В.В. Гончаров // *Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряниці*. – Запоріжжя, 2008. – Вип.21. – С. 220-224.
4. Гончаров В. *Гроші в контексті аксіологічного аналізу* / В.В. Гончаров // *Мандрівець*. – 2008. – №4(75). – С. 34-37.
5. Гончаров В.В. *Учение о Ноосфере в контексте философского понимания денег / Творча спадщина В. І. Вернадського та проблеми формування сучасної екологічної свідомості (Вернадські читання): Доповіді і повідомлення 5-ї Міжнародної наукової конференції 26-27 квітня 2007р. у м. Донецьку / Під редакцією Р.О. Додонова*. – Донецьк: ДонНТУ, 2007. – С. 87-88.
6. Гончарук Т.В., Шумка М.Л. *Рефлексія феномену грошей* /Тетяна Вікторівна Гончарук, Михайлина Леонівна Шумка // *Матеріали міжнародних філософсько-економічних читань 20-21 травня 2009 року, Львів*. – С.89-94.
7. Шумка М *Гроші та політика [Електронний ресурс]* /Михайлина Шумка, Світозар Янковий//*Мандрівець*. – 2008. - №4. – С.80-85.
8. Томахів В. *Гроші як чинник глобалізації [Електронний ресурс]* /Володимир Томахів // *Мандрівець*. – 2008. №4. – С.67-71.